OZGURKONAKCİ.COM · LOJİSTİK REHBERİ · 45

Dış ticaret kuralları ve standartları

Incoterms'ten UCP 600'e, CMR'den ISO 6346'ya: lojistikte bilinmesi gereken kurallar tek sayfada.

Hazırlayan: Özgür Konakcı · Seviye: Başlangıç–Orta · Sürüm: 8 Kasım 2026

Çevrimiçi ve interaktif sürüm: **https://ozgurkonakci.com/rehber/kurallar-ve-standartlar/**

KISA CEVAP

Dış ticarette kurallar üç türdür: tarafların sözleşmeyle seçtiği kurallar (Incoterms, UCP 600, URDG 758 gibi ICC kuralları), devletlerin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler (CMR, Lahey-Visby, Montreal, TIR gibi) ve teknik standartlar (ISO 6346, ISPM 15, IMDG Kodu gibi). Hangisinin uygulanacağı işlemin türüne, taşıma moduna ve ülkelerin taraf olup olmadığına bağlıdır.

Üç tür kural

Dış ticarette karşınıza çıkan kurallar hukuki niteliklerine göre üçe ayrılır:

- **Sözleşmeyle seçilen kurallar:** Uluslararası Ticaret Odası'nın (ICC) Incoterms, UCP 600, URC 522 ve URDG 758 gibi kuralları. Taraflar sözleşmede atıf yaptığında bağlayıcı olur.
- **Uluslararası sözleşmeler:** CMR, Lahey-Visby, Montreal ve TIR gibi devletlerin taraf olduğu anlaşmalar. Taraf ülkelerde kanun hükmündedir ve çoğu zaman sözleşmeyle değiştirilemez.
- **Teknik standartlar ve kodlar:** ISO 6346, ISPM 15, IMDG Kodu ve CTU Kodu gibi. Ekipman, ambalaj ve yük güvenliği için ortak dili sağlar; bazıları zorunludur, bazıları tavsiye niteliğindedir.

Kural ve standart kütüphanesi

Kural / standart	Alan	Yayıncı	Yıl	Ne düzenler?	Durum
Incoterms® 2020	Satış ve teslim	ICC	2020	Satıcı ile alıcı arasında teslim noktasını, riskin geçişini ve masraf paylaşımını belirleyen 11 kural. Incoterms® 2020 →	Yürürlükte; UNCITRAL tarafından onaylandı. Kaynak

Kural / standart	Alan	Yayıncı	Yıl	Ne düzenler?	Durum
UCP 600	Ödeme ve banka	ICC	2007	Akreditiflerin (belgeli kredi) işleyişini düzenleyen kurallar. Dış ticarette ödeme yöntemleri ve akreditif →	Yürürlükte; UNCITRAL tarafından onaylandı. Kaynak
ISBP	Ödeme ve banka	ICC	2023	Akreditifte bankaların belgeleri nasıl inceleyeceğini anlatan uluslararası standart bankacılık uygulaması. Dış ticarette ödeme yöntemleri ve akreditif →	2023'te güncellendi. Kaynak
eUCP 2.1	Ödeme ve banka	ICC	2023	UCP 600'ün elektronik kayıtlarla kullanılması için ek kurallar. Dış ticarette ödeme yöntemleri ve akreditif →	1 Temmuz 2023'ten beri geçerli. Kaynak
URC 522 / eURC 1.1	Ödeme ve banka	ICC	—	Vesaik mukabili tahsil işlemlerinin kuralları; eURC elektronik kayıtlar için ektir. Dış ticarette ödeme yöntemleri ve akreditif →	eURC 1.1, 1 Temmuz 2023'ten beri geçerli. Kaynak
URDG 758 / ISDGP	Ödeme ve banka	ICC	2010 / 2022	Banka teminatlarının (talep üzerine ödenecek garantiler) kuralları ve uygulama standardı. Orijinal konşimento olmadan teslim: LOI ve banka teminatı →	UNCITRAL tarafından onaylandı. Kaynak
CMR	Taşıma sözleşmeleri	BM (UNECE)	1956	Uluslararası karayolu eşya taşımalarında sözleşme, belge ve taşıyıcı sorumluluğu. Taşıyıcının sorumluluğu ve kargo sigortası →	Yürürlükte; Türkiye taraf. Kaynak
Lahey-Visby Kuralları	Taşıma sözleşmeleri	Uluslararası sözleşme	1924 / 1968	Konşimentoyla deniz taşımasında taşıyıcının yükümlülükleri, sorumluluğu ve sınırları. Taşıyıcının sorumluluğu ve kargo sigortası →	Deniz taşımacılığında en yaygın rejim. Kaynak
Hamburg Kuralları	Taşıma sözleşmeleri	UNCITRAL	1978	Deniz taşımasında alternatif sorumluluk rejimi. Taşıyıcının sorumluluğu ve kargo sigortası →	1992'den beri yürürlükte; 36 taraf. Türkiye taraf değil. Kaynak
Rotterdam Kuralları	Taşıma sözleşmeleri	UNCITRAL	2008	Kısmen deniz yoluyla yapılan kapıdan kapıya taşımalar için hazırlanmış sözleşme.	Yürürlüğe girmedi: 20 onay gerekiyor, 5 ülke onayladı. Kaynak

Kural / standart	Alan	Yayıncı	Yıl	Ne düzenler?	Durum
Montreal Sözleşmesi	Taşıma sözleşmeleri	ICAO	1999	Uluslararası hava taşımasında taşıyıcı sorumluluğu, itiraz ve dava süreleri. Hasar ve claim süreci →	Yürürlükte. Kaynak
SOLAS VI/2 — VGM	Yük ve ekipman güvenliği	IMO	2016	Dolu konteynerin doğrulanmış brüt ağırlığının yüklemeden önce bildirilmesi. Konteynere yükleme ve istifleme →	Zorunlu. Kaynak
CTU Kodu	Yük ve ekipman güvenliği	IMO / ILO / UNECE	2014	Konteyner ve diğer yük taşıma birimlerinin doldurulması ve bağlanması için uygulama kodu. Konteynere yükleme ve istifleme →	Tavsiye niteliğinde; sektör standardı. Kaynak
IMDG Kodu	Yük ve ekipman güvenliği	IMO	42-24 değişikliği	Tehlikeli maddelerin deniz yoluyla taşınması. Tehlikeli madde taşımacılığı: IMDG ve ADR →	42-24 değişikliği 1 Ocak 2026'dan beri zorunlu. Kaynak
ADR	Yük ve ekipman güvenliği	UNECE	2025	Tehlikeli maddelerin karayoluyla uluslararası taşınması. Tehlikeli madde taşımacılığı: IMDG ve ADR →	İki yılda bir güncellenir. Kaynak
ISO 6346	Yük ve ekipman güvenliği	ISO / BIC	2022	Konteyner kimlik numarası, kontrol basamağı ve boyut-tip kodu. Konteyner numarası nasıl okunur ve kontrol edilir? →	Yürürlükte. Kaynak
ISPM 15	Yük ve ekipman güvenliği	IPPC (FAO)	—	Uluslararası ticarette ahşap ambalajın ısıl işlem veya fümigasyonla işlenmesi ve damgalanması. Konteynere yükleme ve istifleme →	Türkiye ithalat ve ihracatta uygular. Kaynak
CSS Kodu	Yük ve ekipman güvenliği	IMO	—	Gemide yük istifleme ve bağlama için güvenli uygulama kodu. Proje taşımacılığı ve gabari dışı yükler →	Proje ve ağır yüklerde temel referans. Kaynak
Armonize Sistem (HS)	Gümrük ve transit	WCO	2022	Eşyanın gümrük tarifesinde sınıflandırılması; GTİP'in ilk 6 hanesi. GTİP ve gümrük rejimleri →	Beş yılda bir güncellenir. Kaynak
Ortak Transit Sözleşmesi	Gümrük ve transit	AB, EFTA ve diğer taraflar	1987	Tek beyanla ülkeler arası transit; NCTS üzerinden işler. Transit taşımacılık ve gümrük transiti →	Türkiye 1 Aralık 2012'den beri taraf. Kaynak

Kural / standart	Alan	Yayıncı	Yıl	Ne düzenler?	Durum
TIR Sözleşmesi	Gümrük ve transit	UNECE	1975	TIR karnesiyle uluslararası karayolu transiti. Transit taşımacılık ve gümrük transiti →	66'dan fazla ülkede kullanılır. Kaynak
SAFE Standartlar Çerçevesi	Gümrük ve transit	WCO	2025	Tedarik zinciri güvenliği ve ticaretin kolaylaştırılması için gümrük standartları; Yetkilendirilmiş Yükümlü (AEO) kavramının temeli.	2025 sürümü yayımlandı. Kaynak
MLETR	Dijital ticaret	UNCITRAL	2017	Konşimento gibi devredilebilir belgelerin elektronik kayıt olarak hukuken tanınması için model kanun.	Birleşik Krallık, Singapur, Fransa ve diğerleri uyguluyor; Türkiye listede yok. Kaynak

Nasıl kullanılır?

- **Sözleşme yazarken:** Teslim şekli için Incoterms kuralını ve sürümünü ("FOB İzmir Limanı, Incoterms® 2020" gibi), ödeme için UCP 600 veya URC 522'yi açıkça yazın.
- **Taşıyıcı seçerken:** Taşımanın hangi sözleşmeye tabi olduğunu bilin; sorumluluk sınırları ve ihbar süreleri buna göre değişir.
- **Yükü hazırlarken:** VGM, ISPM 15, IMDG ve CTU Kodu gerekliliklerini yükleme planına ekleyin.
- **Dijitalleşmeyi değerlendirirken:** Elektronik konşimentonun hukuki geçerliliği ülkeden ülkeye değişir; MLETR'yi uygulayan ülkeler listesini kontrol edin.

Kendinizi test edin

1. UCP 600, taraflar sözleşmede atıf yapmazsa uygulanır mı? *(Cevap: Hayır; ICC kuralları atıfla bağlayıcı olur.)*
2. Rotterdam Kuralları neden uygulanmıyor? *(Cevap: Yürürlük için gereken 20 onaya ulaşılmadı.)*
3. Ahşap paletlerin ısıl işlem ve damgalanmasını hangi standart düzenler? *(Cevap: ISPM 15.)*

Sık sorulan sorular

ICC kuralları kanun mudur?

Hayır. Incoterms, UCP 600 ve URDG 758 gibi ICC kuralları, taraflar sözleşmede atıf yaptığında bağlayıcı olur. Buna karşılık CMR veya Montreal gibi uluslararası sözleşmeler, taraf devletlerde kanun hükmündedir.

Rotterdam Kuralları yürürlükte mi?

Hayır. Yürürlüğe girmesi için 20 onay gerekiyor; şimdiye kadar 5 ülke onayladı. Deniz taşımasında Lahey-Visby Kuralları yaygın olarak uygulanmaya devam ediyor.

Türkiye elektronik konşimento için MLETR'yi kabul etti mi?

UNCITRAL'in güncel listesinde Türkiye, MLETR'ye dayalı düzenleme yapan ülkeler arasında yer almıyor. Listede Birleşik Krallık, Singapur, Fransa ve Bahreyn gibi ülkeler bulunuyor.

KAYNAKLAR

UNCITRAL — Onaylanan diğer kuruluş metinleri (UCP 600, URDG 758, Incoterms 2020, ISDGP) — https://uncitral.un.org/en/texts/endorsed
Trade Finance Global — ICC, ISBP, eUCP 2.1 ve eURC 1.1 güncellemeleri (1 Temmuz 2023) — https://tradefinanceglobal.com/posts/icc-enhances-and-aligns-isbp-eucp-and-eurc-rules-to-streamline-trade-finance-operations/amp
UNCITRAL — Hamburg Kuralları taraf listesi — https://uncitral.un.org/en/texts/transportgoods/conventions/hamburg_rules/status
Wikipedia — Rotterdam Kuralları (onay durumu) — https://en.wikipedia.org/wiki/Rotterdam_Rules
UNCITRAL — MLETR uygulayan ülkeler — https://uncitral.un.org/en/texts/ecommerce/modellaw/electronic_transferable_records/status
WCO — SAFE Standartlar Çerçevesi — https://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/frameworks-of-standards/safe_package.aspx
IPPC — ISPM 15 (ahşap ambalaj) — https://ippc.int/publications/640/
Her kuralın kendi kaynağı, aşağıdaki kütüphanede ilgili maddenin yanında yer alır

Bu rehber eğitim amaçlıdır ve yazarın kişisel görüşlerini yansıtır; çalıştığı ya da daha önce çalıştığı kurumların görüşü değildir. Sözleşme, gümrük ve finans kararlarında güncel resmî kaynaklara ve uzmanlara başvurun. Incoterms® Uluslararası Ticaret Odası'nın (ICC) tescilli markasıdır.

© 2026 Özgür Konakcı · ozgurkonakci.com. Bu belge, kaynak (ozgurkonakci.com) gösterilerek eğitim amaçlı paylaşılabilir ve çoğaltılabilir; ticari amaçla kullanılamaz.